

Okul Öncesi Dönemde Uygulanan “Okula Hazırız” Eğitim Programının İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerine Etkisiⁱ

Elif MERCAN UZUNⁱⁱ, Kazım ALATⁱⁱⁱ

Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-69 aylık çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin artırılması için hazırlanan “Okula Hazırız” adlı eğitim programının etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmada ayrıca ilkokula başlayacak olan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan faktörler de incelenmiştir. Çalışmada, deney grubunda yer alan çocuklara 6 hafta boyunca haftada dört gün olmak üzere 24 etkinlikten oluşan “Okula Hazırız” eğitim programı araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu ve Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada yordayıcı değişkenlerin yordanan değişken olan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerindeki değişkenliği açıklama miktarını ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Çocukların ön testlerden, son testlerden ve kalıcılık testlerinden aldıkları puanların karşılaştırılabilmesi için ilişkisiz örneklem t testi ve tekrarlı ölçümler için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini artırmak amacıyla hazırlanan “Okula Hazırız” eğitim programının, öğrencilerin ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi incelendiğinde, deney grubunda yer alan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini anlamlı derecede artırdığı görülmektedir. Yapılan regresyon analizi sonucunda çalışmaya katılan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini anlamlı şekilde yordayan değişkenlerin, anne eğitim düzeyi, çocuğun kronolojik yaşı ve ailenin gelir düzeyi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hazırbulunuşluk, Okula hazırbulunuşluk, İlkokula başlama, İlkokul birinci sınıf öğrencisi, Dezavantajlı çocuklar

GİRİŞ

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı aracılığı ile ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (Ertürk, 1994) olarak ifade edilen eğitim yaşam boyu sürmektedir. Çocuk doğar doğmaz aile içinde başlayan eğitim giderek genişleyen çevre içinde devam etmekte ve çocuk okula başladığında formal eğitim kurumları olan okullarda farklı bir boyut kazanarak devam etmektedir. Okullarda gerçekleştirilen eğitim sürecine çocuğun katılması zorunlu eğitim ile gerçekleşmektedir. Türkiye’de normal gelişim gösteren çocuklar için zorunlu eğitim ilkokul eğitimiyle başlamaktadır.

ⁱ Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Kazım Alat danışmanlığında yönetilen Elif Mercan Uzun’un doktora tezinden yararlanarak üretilmiştir.

ⁱⁱ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, elfmercan@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9069-1375>

ⁱⁱⁱ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, kazim.alat@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1633-2208>

İlkokula başlama çocuğun hayatındaki önemli dönüm noktalarından biridir. Çocuk gününün büyük bir çoğunluğunu geçirdiği ev ortamından ayrılıp, yeni bir ortama girmektedir. Bu ortamda kendi yaşlıları ile karşılaşmakta, onlarla birlikte zaman geçirmekte, belirli bir düzeyde ilişki kurmaktadır. Ayrıca bu ortamda çocuktan belli toplumsal kuralları ve öğretmenin beklentilerini yerine getirmesi beklenmektedir. Tüm bunların yanı sıra çocuktan okuma yazma öğrenmesi ve temel akademik becerileri kazanması beklenmektedir. Kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi çocuğun hazırbulunuşluk düzeyinin hangi seviyede olduğu ile yakından ilgilidir.

Hazırbulunuşluk herhangi bir etkinliği yapmaya, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinimsel açıdan hazır olma olarak tanımlanabilir (Başaran, 1998). Ülgen (1997) hazırbulunuşluğu belli bir öğrenme etkinliğinin gerçekleşmesi için gerekli olan ön koşul davranışların kazanılması olarak tanımlamaktadır. Oktay ve Unutkan (2003) hazırbulunuşluğun çocuğun herhangi bir duygusal karmaşa yaşamadan, kolayca ve yeterli olarak öğrenebilmesi olduğunu ifade etmekte ve bunun sadece olgunlaşma ile açıklanamayacağını belirtmektedir. Bireyin öğrendiği her şey daha sonra öğreneceklerine temel oluşturmaktadır. Ayrıca öğrenmenin oluşabilmesi için bireyin belirli bir yeterliliğe sahip olması gerekmektedir. Bu yeterlilik ise bireyin hazırbulunuşluğuna işaret etmektedir.

Çocuğun okula başlarken başarı duygusunu yaşamasını sağlayacak olan beceri ve yetenekleri edinmesi olarak tanımlanan okula hazırbulunuşluk çocuğun okula uyumundan akademik başarısına kadar pek çok noktada etkilidir (Kagan, 2003). Okula hazırbulunuşluk genel olarak çocuğun okul ortamında kendisini başarıya götürecektir olan belli beceri ve yetenekleri elde etmesi olarak değerlendirilmektedir (Pianta, Cox ve Snow, 2007). Forget-Dubois ve arkadaşları (2007) çocuğu okul ortamında başarıya götürecektir faktörleri de içeren bir tanımlama yapmaktadır. Okula hazırbulunuşluğu çocuğun okula başladığında öğrenmesini ve okula uyum sağlamasını kolaylaştıracak bilişsel, iletişimsel, davranışsal ve duygusal becerilerin temel bilgilerini de içeren çok boyutlu bir yapı olarak tanımlamakta ve okula hazırbulunuşluğun sadece bilişsel, duygusal ve davranışsal çocuk özellikleriyle sınırlı olmadığına değinmektedir. Rafter, Buchenauer, Crissman ve Halko (2004) okula hazırbulunuşluk kavramını çocuğun okulda başarılı olabilmek için öğrenmesi ve çalışması için gerekli olan bir dizi duygusal, davranışsal ve bilişsel becerilere ulaşması şeklinde tanımlamaktadır. Miclea ve Mihailca (2007) okula hazırbulunuşluğun çocukların bilgi ve becerileri, yaşadıkları çevrenin onların öğrenmelerini ve gelişimlerini destekleme kapasitesi ve okulun, okula yeni başlayan çocukları destekleme kapasitesinden oluştuğunu belirtmektedir. Dinç (2013) ise, okula hazırbulunuşluğu çocuğun tüm gelişim alanlarının yanı sıra öğrenme yaklaşımları, kavrama ve genel bilgi konusunda aile, okul ve çevrenin desteğiyle kendinden beklenen düzeye ulaşması ve bu konuda gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanması olarak açıklamaktadır. Araştırmalar okula hazırbulunuşluk düzeyi ile çocuğun okul başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu (Dockett ve Perry, 1999; 2004; Erkan, 2011; Hair, Halle, Terry-Humen, Lavelle ve Calkins, 2006; Mangiona ve Speth, 1998; UNICEF, 2012) ortaya koymaktadır. Okula diğerlerine göre daha hazır başlayan çocukların daha başarılı oldukları (Majzub ve Rashid, 2012) ve hazırbulunuşluğun çocukların okuma yazma başarılarında önemli bir etken olduğu (Yangın, 2009) belirtilmektedir.

Çocuğun okul öncesi eğitim” kurumundan ilkokula geçişi anlık bir olay değildir ve çocuğun hazırbulunuşluğuna bağlı olan karışık bir süreçtir. Hayatlarının dönüm noktası olan bu geçiş sürecinde çocuklar yeni bir duruma ve ortama alışmaya çalışırlar. Bazı çocuklar bu süreçte ortaya çıkabilecek olan olumsuz tecrübeler, okul fobisi ve ayrılma endişesi ile etkili bir şekilde başa çıkamaz ve bu durum ileriki okul başarılarını ve kişilik gelişimlerini etkiler (Ünüvar, Çalışandemir, Çetin ve Durmaz, 2012). Olumsuz durumların ortaya çıkmaması için çocuğun ilkokula yumuşak bir şekilde geçmesi

sağlanmalıdır. Okula yumuşak geçiş çocuğun sonraki akademik ve sosyal başarısına katkı sağlamaktadır (Carida, 2011; Chan, 2010).

Türkiye’de çocuklar bireysel özellikleri, genel gelişim özellikleri, önceki öğrenmeleri ve yaşantıları göz ardı edilerek sadece yaşları dikkate alınarak zorunlu olarak 69 aylıkken ilkokula başlarken, ailelerinin isteğiyle daha erken de başlayabilmektedirler. Okula başlayan çocukların özelliklerinin benzer olduğu düşünülmekte, hangi çocuğun hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek, hangisinin düşük olduğu bilinmemektedir. Okul öncesi eğitim alıp almama durumu ya da bireysel özellikleri göz ardı edilerek çocuklar okula başlatılmaktadır. Okula başladıktan sonra hazırbulunuşluk düzeyi düşük olan ve okula uyum sağlamada zorlanan çocuklar zorlanmakta, okuldan uzaklaşmakta, okula karşı olumsuz duygular beslemektedirler (Ekiz, Altun ve Siyambaş, 2013). Çocuğun eksik ya da desteklenmesi gereken yönleri tespit edilemediği için çocuk ilkokula başladığında okul başarısı ve okula uyumlu ilgili sıkıntılar yaşamaktadır. Bu durum tüm eğitim-öğretim hayatı boyunca diğer çocuklarla arasında giderek büyüyen farklılıklara yol açabilmektedir. Oysa bazı ülkelerde çocuklar okula başlamadan önce çok yönlü okula hazırbulunuşluk testlerine tabi tutulmakta ve bu testlerin sonuçlarına göre okula başlayıp başlayamayacakları belirlenmektedir (Niemeyer ve Scott-Little, 2002). Okula başlamak için henüz hazır olmayan çocuklar ise desteklenerek diğer çocuklarla aralarındaki eşitsizlik ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.

Türkiye’de 4+4+4 eğitim sistemine geçiş döneminde yapılan araştırmalar sınıfındaki akranlarına göre daha erken yaşta okula başlayan öğrencilerin ince motor becerilerinin gelişmemiş olması ve el-göz koordinasyonunun zayıf olmasının getirdiği sorunları yaşadıklarını, okula uyum sorunlarıyla karşı karşıya geldiklerini, dersi dinlemede zorlandıklarını, çabuk sıkıldıklarını, dikkat toplamada zorlandıklarını, sınıf kurallarına uymada güçlük yaşadıklarını, algılamada zorlandıklarını, motivasyonlarının eksik olduğunu, çabuk yorulduklarını ve düzenli defter kullanmadıklarını, özgüvenlerinin zedelendiğini ve okula karşı olumsuz tutum sergilediklerini göstermektedir (Boz, 2013; Ekiz ve ark., 2013; Külekçi, 2013; Yılmaz, Taşçı ve Fidan, 2013). Bu araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlar sınıf arkadaşlarına göre erken yaşta okula başlayan öğrencilerin sınıflarındaki diğer öğrencilere göre okula hazırbulunuşluk düzeyi düşük olarak okula başladıklarını ve okula uyum sorunlarıyla karşı karşıya geldiklerini göstermektedir. Bu sorunların önüne geçilebilmesi ve öğrenciler arasındaki geçmiş yaşantılardan kaynaklanan dezavantajın en aza indirilebilmesi için öğrenciler arasındaki farkın erken belirlenmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin sınıflarındaki diğer arkadaşlarına göre dezavantajlı duruma düşmesinin bir diğer nedeni de ailelerinin sosyoekonomik düzeyleridir. Düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerden gelen çocukların gelişimleri onlara sunulan imkanlar nedeniyle risk altındadır (Brooks-Gunn ve Duncan, 1997). Araştırmalar düşük sosyoekonomik düzeyden gelen ailelerin çocuklarının üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına göre hazırbulunuşluklarının düşük seviyede olduğunu göstermektedir (Crosnoe, 2007; Erkan, 2011; Gonca, 2004; High, Lagasse, Becker, Ahlgren ve Gardner, 2000; Oktay ve Unutkan, 2003; Tunçeli, 2012; Üstün, Akman ve Uyanık, 2000). Erdil (2010), sosyoekonomik yetersizliklerle karşı karşıya olan çocukların yetersiz oldukları alanların, çoğunlukla ilköğretimden yararlanmaya başladıklarında akademik başarısızlık ile ortaya çıktığını belirtmektedir.

Hem okula hazırbulunuşluk düzeyindeki düşüklük hem de düşük sosyoekonomik durumdan kaynaklanan eksiklikler, çocukları sınıflarındaki diğer arkadaşlarına göre daha dezavantajlı duruma düşürmektedir. Bunun sonucunda dezavantajlı ailelerden gelen çocuklar ilkokula herhangi bir hazırlık yapmadan gelerek sınıf arkadaşlarının gerisinde okul yaşamına başlamaktadırlar. Bu çocukların akranları ile okula hazırbulunuşluk düzeyleri açısından eşit koşullarda okula başlamaları ve sosyoekonomik yetersizliklerinin akademik başarıları üzerindeki olası etkilerinin en aza indirgenebilmesi için desteklenmeleri gerekmektedir.

4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi ile zorunlu eğitim kapsamında çıkarılan okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri çocukları ilkokullara hazırlamaktır. Okul öncesi eğitim hizmetlerinin kalitesi ve programın uygulanışı öğretmenden öğretmene değişebilmektedir. Çocuğun okul öncesi eğitimden ne kadar yararlandığı öğretmene bağlıdır. Öğretmenler ise belli türde etkinliklere ağırlık verebilmekte, belli türde etkinlikleri göz ardı edebilmektedir. Bu nedenle her ne kadar okul öncesi eğitim olsa da okula hazırbulunuşluk düzeyi düşük ya da okula uyum sağlamada zorlanan öğrencilere rastlamak mümkün olabilmektedir. Özellikle dezavantajlı yerlerde okul öncesi eğitimden yararlanma oranı düşüktür. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrenciler ise geçmiş yaşantıları ve ailelerinin sosyoekonomik ve kültürel özellikleri nedeniyle okul öncesi eğitim kurumlarından tam olarak yararlanamamakta, ilkokula beraber başladığı akranlarının gerisinde kalabilmektedirler (Eğitimde Reform Girişimi, 2015; Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, 2005). Bu nedenle özellikle dezavantajlı bölgelerdeki çocukların akranlarıyla benzer seviyede okula başlayabilmeleri için desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Yurt içinde yapılan deneysel çalışmalarda incelendiğinde, araştırmacılar tarafından hazırlanan farklı eğitim programlarının çocukların okula hazırbulunuşlukları üzerindeki etkisinin incelendiği görülmektedir. Hazırlanan programların bazıları çocuklara doğrudan okulda araştırmacı tarafından uygulanmış olup (Bayraktar, 2013; Kayılı, 2010; Özasan, 2010; Şimşek, 2011), bazılarında ailelere ya da annelere eğitim verilmiş ve çocuk üzerindeki etkisi incelenmiştir (Alakoç Pirpir, 2011; Bağçeli Kahraman, 2012; Büyüktaşkapu, 2012). Kayılı'nın (2010) yaptığı çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen Montessori yöntemine dayalı programın uygulandığı deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk, sosyal beceri ve dikkat toplama beceri puanlarının MEB'in Okul Öncesi Eğitim Programının uygulandığı kontrol grubundaki çocuklara oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Özasan (2010) tarafından hazırlanan "Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitim Programı"nın ve Bayraktar (2013) tarafından hazırlanan "Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitim Programı"nın uygulandığı deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin kontrol grubundaki çocuklara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yurt dışında konu ile ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde ise çocukların okula hazırbulunuşluklarını desteklemeye yönelik farklı ve geniş çaplı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Winsler ve diğerleri (2008) üniversite ve toplum işbirliği içinde gerçekleştirilen The Miami School Readiness Project'e katılan dezavantajlı çocukların hazırbulunuşluklarını incelemişler ve bu çocukların okula hazırbulunuşluk açısından kayda değer kazanımlar elde ettiklerini saptamışlardır. Nonoyama-Tarumi ve Bredenberg (2009) School Readiness Program'ın (SRP) etkililiğini inceledikleri çalışmalarında, deney grubundaki çocukların hem okula hazırbulunuşluk becerilerinin hem de resmi müfredatı başarıma oranlarının kontrol grubundaki çocuklara oranla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bierman ve diğerlerinin (2008) yapmış olduğu çalışmada Head Start REDI programına katılan çocukların duygusal anlayış ve sosyal problem çözme becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu, saldırganlık davranışlarında anlamlı derecede iyileşme olduğu, dil gelişimi ve fonolojik farkındalıkları üzerinde anlamlı etkileri olduğu saptanmıştır. Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılan çalışmalar farklı programlar ile çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin artırılabilceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-69 aylık çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan "Okula Hazırız" adlı eğitim programının etkisinin incelenmesi ve okul öncesi dönemdeki çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını yordayan değişkenlerin ortaya konulmasıdır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır. (i) Deney grubundaki çocuklar ile kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk ön test ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır? (ii) Deney grubundaki çocuklar ile kontrol

grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk ön test, son test ve kalıcılık testi ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır? (iii) Cinsiyet, kronolojik yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı ve devam edilen okul türü değişkenleri deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır? (iv) Cinsiyet, kronolojik yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı ve devam edilen okul türü değişkenleri kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, anasınıfı çocuklarının okula hazırbulunuşluk düzeylerini arttırmak amacıyla hazırlanan “Okula Hazırız” eğitim programının etkisini belirlemek amacıyla deney kontrol gruplu, ön test-son test kontrol ve kalıcılık ölçümlü deneysel model kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Bu araştırmada ayrıca anasınıfına devam eden çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan faktörler de ortaya konulmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Samsun ili Canik ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulların bünyesinde bulunan anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden ve bir sonraki yıl ilkokula başlayacak olan çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma grubunu ise 2013-2014 eğitim öğretim yılında Samsun ili Canik ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokulların bünyesinde bulunan anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden ve bir sonraki yıl ilkokula başlayacak olan 87 çocuk oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun oluşturulmasında, ilk olarak Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Canik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülerek Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokulları ve bağımsız anaokullarını gösteren bir okul listesi hazırlanmıştır. Okulların idarecileri ve öğretmenleri ile görüşülmüş, en az iki sınıfı bulunan okullar belirlenmiştir. Araştırmaya katılacak çocukların devam ettiği okulların belirlenmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin kullanılmasındaki amaç, sadece düşük sosyoekonomik düzeylerdeki ailelerden gelen çocukların okula hazırbulunuşluk ve uyum düzeylerinin incelenmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Türkiye’de MEB’e bağlı olarak okul öncesi eğitim veren bağımsız anaokulları ve ilkokullar bünyesinde bulunan anasınıfları vardır. Kurumlar arasındaki farklılıkları ortaya koyabilmek için araştırma kapsamına her iki tür okuldan birer okul deney ve kontrol gruplarına alınmıştır. Canik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden ve okul idarecilerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda alt sosyoekonomik düzeyde bir ilkokul ve bir anaokulu belirlenmiştir. Araştırmanın yürütüleceği sınıfların belirlenmesinde öğretmen değişkeni göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle öğretmenlerin demografik özellikler (kıdem, mesleki deneyim, öğrenim verilen yaş grupları vb.) açısından birbirine denk olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çocuklara ilişkin demografik özellikler Tablo 1’te verilmiştir.

Tablo 1: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Çocukların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

		Okul 1				Okul 2			
		Deney 1		Kontrol 1		Deney 2		Kontrol 2	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kız	12	57.1	14	70.0	14	60.9	11	47.8
	Erkek	9	42.9	6	30.0	9	39.1	12	52.2
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100
Yaş	60-64 ay	12	57.1	14	70.0	4	17.4	-	-
	65-69 ay	9	42.9	6	30.0	11	47.8	14	60.9
	70 ay ve üzeri	-	-	-	-	8	34.8	9	39.1
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100
Kardeş	Yok	-	-	-	-	4	17.4	5	21.7
	1	6	28.6	2	10.0	5	21.7	5	21.7
	2	5	23.8	10	50.0	10	43.5	8	34.8
	3	4	19.0	3	15.0	4	17.4	5	21.7
	4 ve üzeri	6	28.6	5	25.0	-	-	-	-
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100
Anne eğitim durumu	İlköğretim	20	95.2	20	100	8	34.8	7	30.4
	Lise	1	4.8	-	-	11	47.8	12	52.2
	Üniversite	-	-	-	-	4	17.4	4	17.4
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100
Baba eğitim durumu	İlköğretim	20	95.2	20	100	10	43.5	6	26.1
	Lise	1	4.8	-	-	11	47.8	10	43.5
	Üniversite	-	-	-	-	2	8.7	7	30.4
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100
Gelir	500-1000	20	95.2	20	100	6	26.1	4	17.4
	1000-1500	1	4.8	-	-	9	39.1	8	34.8
	1500-2000	-	-	-	-	6	26.1	7	30.4
	2000 ve üzeri	-	-	-	-	2	8.7	4	17.4
	Toplam	21	100	20	100	23	100	23	100

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak için Demografik Bilgi Formu ve Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi kullanılmaktadır.

Demografik bilgi formu: Araştırmaya katılan çocuklar ve çocukların aileleri ile ilgili genel bilgilere ulaşabilmek için kullanılmaktadır. Bu formla çocukların kronolojik yaşları, cinsiyetleri, kardeş sayıları, anne ve baba eğitim durumları gibi çocukların ilkokula hazırbulunuşluk, okula uyum ve genel gelişim düzeylerini etkileyen faktörler hakkında bilgi edinilmektedir.

Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi: Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi, Hildreth, Griffiths ve McGauvran (1949) tarafından geliştirilmiş, Oktay tarafından 1980 yılında Türk kültürüne uyarlanmıştır. Test, çocuğun belirli bir alandaki performansını ve başarı düzeyini yordamaya yönelik olduğu için yetenek testlerine örnek olarak gösterilebilir (Mccafee ve Leong, 2012). Çocuğun ilkökula hazırbulunuşluğunu ve verilen yönergeleri anlayıp uygulamaya geçme becerisini ölçen bu test 5.6 yaş ile 6 yaş arasındaki çocuklara uygulanmaktadır (Öner, 2012).

Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi, uygulayıcı tarafından her çocuğa birebir uygulanmaktadır. Çocuklardan uygulayıcının verdiği yönergelere uygun olarak hareket etmeleri beklenmektedir. Test toplam 100 soru ve 6 alt testten oluşmaktadır. Birinci alt test kelime anlama testidir ve 19 sorudan oluşmaktadır. İkinci alt test olan cümleler testi 14 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü alt test olan genel bilgi testi 14 sorudan oluşurken, dördüncü alt test olan eşleştirme testi 19 sorudan oluşmaktadır. Beşinci alt test olan sayılar testi 24 soru, altıncı alt test olan kopya etme testi ise 10 sorudan oluşmaktadır. 1., 2. ve 3. alt testlerde çocuklardan bir sıradaki dört resimden verilen yönergeye uygun olanın bulup işaretlemeleri, 4. alt testte bir sıradaki dört resimden örnek ile aynı olanı bulup işaretlemeleri, 5. alt testte verilen yönergeye uygun olarak sayıları yazmaları ve basit problemleri çözmeleri ve 6. alt testte çocuklardan verilen örnek şekillerin aynısını çizmeleri beklenmektedir. Testin değerlendirmesi çocuğun verdiği her doğru cevaba bir puan verilerek yapılmaktadır. Çocuğun testin toplamından aldığı puan genel olgunluk, kelime anlama, cümleler, genel bilgi ve eşleştirme alt testlerinin toplamından aldığı puan okuma olgunluğu, sayılar alt testinden aldığı puan sayı olgunluğu düzeyini göstermektedir. Testin güvenilirlik çalışmasında paralel form güvenilirliği kullanılmıştır. 195 ilkökul birinci sınıf çocuğuna birkaç gün arayla uygulanan testin paralel formları arası korelasyonlar hesaplanmış ve elde edilen güvenilirlik kat sayıları .53 - .83 arasında değişiklik göstermiştir. Ayrıca her alt test için ayrı ayrı hesaplanan standart hata puanları 1.35 ile 2.02 arasında bulunmuştur (Öner, 2012).

İşlem Basamakları

“Okula Hazırız” eğitim programının hazırlanması ve uygulanması. “Okula Hazırız” eğitim programı, okul öncesi dönemdeki çocukların ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerini arttırmaya yönelik bir programdır. Programla çocukların ilkökul birinci sınıfa hazır bir şekilde başlayabilmeleri, birinci sınıfa başladıklarında zorlanma ya da bocalama yaşamamaları, ilkökula kolay uyum sağlayabilmeleri hedeflenmektedir. Eğitim programı hazırlanırken ilk aşamada, literatür taraması yapılarak gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Özellikle ilkökula hazırbulunuşluk için hangi becerilerin kazanılması gerektiği ve 4+4+4 eğitim sistemine geçişle birlikte çocukların yaşadıkları zorluklar ve öğretmenlerin çocukların hangi becerilere sahip olması gerektiği hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

Araştırmalar 4+4+4 eğitim sistemi ile ilkökul birinci sınıfa başlayan çocukların farklı sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Çocukların özbakım becerilerini tam olarak yerine getirememeleri nedeniyle tuvalet temizliğini yapamama ve ihtiyaçlarını giderememe, fermuar açma-kapatma ve düğme iliklemede zorluk çektikleri belirtilmektedir (Cerit, Akgün, Yıldız ve Soysal, 2014; Doğan, Demir ve Pınar, 2014; Ekiz, ve ark., 2013; Meral Kandemir, Şara, Akay ve Zemin 2013; Özenç ve Çekirdekçi, 2013; Yılmaz, Taşçı, Fidan ve Nurlu, 2014). Sosyal-duygusal açıdan bakıldığında okula alışma ve uyum sağlamada zorluk, okula karşı olumsuz tutum, kurallara uyum, kendini ifade edememe, özgüven eksikliği ve ebeveyninden ayrılmak istememe gibi sorunlarla karşılaşmaktadır (Ekiz, Altun ve Siyambaş, 2013; Külekçi, 2013; Meral Kandemir ve ark., 2013; Özenç ve Çekirdekçi, 2013; Yılmaz ve ark., 2014). Dikkat toplayamama, sağ-sol, yukarı-aşağı, alt-üst, dik-eğik, renkler, sayılar gibi temel kavram bilgisi eksiklikleri, görsel bellek ve ayırt etmede zorlanma, yönergeleri takip edememe, algı ve dikkat toplamada güçlük ve dinleme-okuma-yazma-anlama problemleri ise karşılaşılan bilişsel sorunlar arasındadır (Cerit ve ark., 2014; Ekiz, ve ark., 2013; Özenç ve Çekirdekçi, 2013; Peker Ünal, 2013). Çocukların fiziksel gelişimlerini tamamlayamamaları ve ince motor becerilerinin gelişmemiş

olmasından kaynaklanan zorluklar çekmeleri nedeniyle kalem-boya kullanmada zorluk, yazı yazma güçlüğü, el-göz koordinasyon eksikliği gibi sorunlar yaşadıkları da araştırmalar tarafından ortaya koyulmaktadır (Cerit ve ark., 2014; Doğan, ve ark., 2014; Ekiz, ve ark., 2013; Meral Kandemir ve ark., 2013; Özenç ve Çekirdekçi, 2013; Yılmaz ve ark., 2014).

Çocukların yaşadıkları zorlukların okula yeterli düzeyde hazır olmamalarından kaynakladığı söylenebilir. Çünkü okula hazırbulunmuşluk ile ilgili çalışmalar incelendiğinde çocukların yaşadıkları sorunların okula hazırbulunmuşluğun göstergeleri olduğu görülmektedir. Örneğin Esaspehlivan (2006) okula hazırbulunmuşluğu yüksek olan bir çocuğun çapraşık yönergeleri anlayıp uygulayabileceğini, kişisel hijyen kurallarına uyabileceğini, temel kavramları bileceğini belirtmektedir. Brostrom (2000) 20'ye kadar ritmik sayabilme, kalem düzgün tutabilme, ayakkabı bağlama, renkleri tanıma, duyuşsal kavramları ayırt edebilme akılda tutma, görsel ayırt etme, dikkatini odaklama gibi özelliklere sahip çocukların okula hazır olduğunu ifade etmektedir. Belirtilen özelliklere ek olarak direktifleri takip etme, sınıf kurallarına uygun şekilde davranma, yazı farkındalığı, görsel algı, el-göz koordinasyonu sağlama gibi farklı özelliklerin de hazırbulunmuşluğu yüksek olan çocuklarda olması gerektiği söylenebilir (Cinkılıç, 2009; McTurk, Lea, Robinson, Nutton ve Carapetis 2011). Noel (2011) ise okula kolay uyum sağlayan bir çocuğun ebeveyninden kolay ayrılacağını, kendi sorumluluğunu alabileceğini, yönergeleri kabul edip takip edebileceğini, işbirliği kurabileceğini belirtmektedir. Okula Hazırız eğitim programında yer alan etkinliklerin bu göstergeler ve yaşanan sorunlar göz önüne alınarak hazırlanmasıyla çocukların yaşadıkları sorunların en aza indirgenmesi hedeflenmiştir.

Programın hazırlanmasında "Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı"ndan yararlanılmış ve çocukların ilkokula hazırbulunmuşluklarını ve uyumlarını desteklemeye yönelik kazanım ve göstergeleri belirlenmiştir (MEB, 2013). Belirlenen kazanım ve göstergeler doğrultusunda çocukların ilkokula hazırbulunmuşluk düzeylerini desteklemeye yönelik, her gelişim alanını içine alan altı hafta dört günlük etkinlik planları hazırlanmıştır. Hazırlanan etkinlik planlarının her biri için, iki alan uzmanı ve iki öğretmen olmak üzere dörder kişinin görüşü alınmıştır. Uzmanlardan kendilerine gönderilen dört etkinliği, etkinliklerin kazanımlar ile uyumluluğu, etkinliklerin kazanımlar için yeterliliği, etkinliklerin çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu ve etkinlikler ile değerlendirmelerinin uyumluluğunu göz önünde bulundurarak "Tamamen", "Kısmen" ve "Hiç" şeklinde değerlendirmeleri ve etkinlikler ile ilgili önerilerini ve düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Uzmanların etkinlikler üzerinde yaptıkları eleştiriler ve öneriler dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış, eğitim programına son şekli verilmiş ve uygulama için hazır hale getirilmiştir.

Eğitim programını uygulamadan önce araştırmacı deney ve kontrol grubundaki okul yöneticileri ile görüşmüş ve genel olarak yapılacak etkinlikler hakkında bilgi vermiştir. Öntestleri uygulamadan önce çocukları tanımak, gözlem yapmak ve çocuklarla kaynaşmak için bir hafta öğretmenlerinin yaptığı farklı etkinliklere katılım sağlanmıştır. Çocukların okula hazırbulunmuşluk seviyelerini değerlendirmek için araştırmaya katılan çocuklara Metropolitan Okula Hazırbulunmuşluk Testi ön test olarak uygulanmıştır. Metropolitan Hazırbulunmuşluk Testi araştırmacı tarafından sınıfın dışında çocukların dikkatini dağıtmayacak sessiz bir ortamda uygulanmıştır. Ön testlerden elde edilen puanlar doğrultusunda ortalaması daha düşük olan grup deney, diğer grup ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deneysel işlem aşamasında 6 hafta boyunca haftada dört gün olmak üzere 24 etkinlik araştırmacı tarafından yaptırılmıştır. Örnek etkinlik planı Ek 1'de sunulmuştur. Uygulamalar sırasında kullanılacak tüm materyaller önceden hazırlanarak eğitim uygulamalarının aksamasına neden olacak durumlar engellenmeye çalışılmıştır. Ailelerin yapılan etkinliklerden haberdar edilmesi ve farkındalıklarının artırılması amacıyla yapılan bütün etkinlikler eve gönderilmiştir. Deney grubundaki

çocuklara “Okula Hazırız” eğitim programı uygulanırken kontrol grubundaki çocuklar kendi eğitim programlarını uygulamayı sürdürmüşlerdir. “Okula Hazırız” eğitim programı uygulandıktan bir ay sonra deney ve kontrol gruplarına Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi araştırmacı tarafından son test olarak uygulanmıştır. Eğitim programının uygulandığı deney ve kontrol grubundaki öğrenciler birinci sınıfa başladıktan sonra devam ettikleri okullar tespit edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi eğitim programının uygulanmasından beş ay sonra kalıcılık testi olarak tekrar uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

“Okula Hazırız” eğitim programının çocukların okula hazırbulunuşlukları üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla deney ve kontrol gruplarından elde edilen veriler amaca uygun olarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların kişisel bilgi formunda yer alan bilgileri frekans ve yüzdeler halinde betimlenmiştir. Daha sonra çok az sayıda katılımcısı olan veriler yeniden gruplandırılarak (Anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı gibi) yeni gruplar oluşturulmuştur. Verilerin analizinde ilk olarak deney ve kontrol grubundan elde edilen puanların dağılımlarının normalliği Shapiro-Wilk Testi ile incelenmiş ve yapılan analiz sonucunda hem deney grubunda hem de kontrol grubunda Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testinde normallik varsayımının karşılandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi üzerinde yapılan analizlerde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmada yordayıcı değişkenler olan anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kronolojik yaş, cinsiyet ve devam edilen okul türü değişkenlerinin yordanan değişken olan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerindeki değişkenliği açıklama miktarını ortaya koymak için verileri analiz etmede çoklu doğrusal regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Çocukların ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan değişkenleri saptamak için değişkenler arasındaki ilişkinin araştırıldığı ve bir bağımlı değişken üzerinde birden fazla bağımsız değişkenin etkisi ortaya koyulduğu regresyon analizi yapılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testinden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların, uygulama öncesinde okula hazırbulunuşluk düzeylerinin benzer özellik gösterip göstermediği araştırılmıştır. Her iki grubun Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testinden aldıkları ön test puanları arasında manidar düzeyde bir fark olup olmadığı ilişkisiz örneklem t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların ön test, son test ve kalıcılık testlerinde aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tekrarlı ölçümler için tek yönlü ANOVA testi ile kullanılmıştır. Tekrarlı ölçümler için tek yönlü ANOVA, tek bir bağımlı değişken için üç veya daha fazla sayıda yapılan ölçüm sonuçları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır (Seçer, 2013).

BULGULAR

“Okula Hazırız” Eğitim Programının Uygulandığı Deney Grubundaki Çocuklar İle Kontrol Grubundaki Çocukların Öntest Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi öntest puanlarına göre aralarında anlamlı farklılık olup olmadığı ilişkisiz örneklem t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan deney ve kontrol grubundaki çocukların ön testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan ilişkisiz örneklem t testi sonucuna göre, çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testinin hem alt testlerinden,

hem de genel toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu nedenle deney ve kontrol gruplarının birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi Alt Ölçeklerinden ve Testin Toplamından Önteste Aldıkları Puanların İlişkisiz Örneklem t Testi Sonuçları

Ön test	Grup	n	\bar{X}	S	sd	t
Kelime anlama	Deney	44	13.95	2.05	85	1.609
	Kontrol	43	13.16	2.51		
Cümleler	Deney	44	7.31	1.65	85	1.587
	Kontrol	43	6.74	1.71		
Genel Bilgi	Deney	44	8.88	1.46	85	1.583
	Kontrol	43	8.32	1.82		
Eşleştirme	Deney	44	11.59	2.49	85	-.799
	Kontrol	43	12.04	2.81		
Sayılar	Deney	44	13.68	4.06	85	.523
	Kontrol	43	13.20	4.36		
Kopya etme	Deney	44	4.68	2.70	85	-.271
	Kontrol	43	4.83	2.63		
Toplam olgunluk	Deney	44	60.15	11.56	85	.713
	Kontrol	43	58.23	13.59		

Okula Hazırbulunuşluk Testi Ön Test-Son Test-Kalıcılık Testi Karşılaştırılması

Çocukların okula hazırbulunuşluk ve uyum düzeylerini artırmak amacıyla hazırlanan "Okula Hazırız" eğitim programının, öğrencilerin ilkokula hazırbulunuşluk, okula uyum ve genel gelişim düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla ön test, son test ve kalıcılık testi uygulanmıştır. Elde edilen test puanlarının ortalamaları, tekrarlı ölçümler için tek yönlü tekrar ölçümlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Yapılan testte varyansların homojenliğini belirlemek için Mauchly küresellik testi kullanılmıştır. Test sonucu incelendiğinde puanlar arası farkların varyanslarının homojenliği koşulu (sphericity varsayımı) hem deney (*Mauchly's W*= .627, $p < 0.05$) hem de kontrol grubunda (*Mauchly's W*= .424, $p < 0.05$) sağlanmadığı için Greenhouse-Geisser düzeltmesi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7: Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Puanlarına Göre Yapılan Tek Yönlü Tekrar Ölçümlü ANOVA Testi Sonuçları

Grup	(1)Ön test		(2)Son test		(3)Kalıcılık Testi		df	F	Fark
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S			
D	60.15	11.56	67.90	10.02	71.29	9.09	1.46	265.05	1-2 / 1-3 / 2-3
K	58.23	13.59	58.18	13.09	62.95	10.51	1.27	54.34	1-3 / 3-2

Yapılan analiz sonucunda, Greenhouse-Geisser düzeltmesini içeren varyans analizi sonucuna göre hem deney grubunun puanları arasında [$F_{(1.456-62.622)} = 265.05$ $p < 0.05$], hem de kontrol grubunun puanları arasında [$F_{(1.269-53.309)} = 54.34$ $p < 0.05$] istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Deney grubu için hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0.86$) farkın %86'sını açıklarken, kontrol grubu için hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0.56$) ile farkın %56'sı açıklanabilmektedir. Hangi ölçümler arasında anlamlı farklılık

olduğunu belirlemek için Bonferroni çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Deney grubunun ön testi ($\bar{X}=60.15$), son testi ($\bar{X}=67.90$) ve kalıcılık testi ($\bar{X}=71.29$) ölçüm sonuçlarının ortalamaları birbirleriyle kıyaslandığında, her bir ölçüm ortalamasının bir önceki ölçüm sonucuna göre, anlamlı bir artış sergilediği görülmektedir. Bu durumda, “Okula Hazırız” eğitim programının deney grubunda yer alan çocukların okula hazırbulunmuşluk düzeylerini anlamlı derecede artırdığı söylenebilir. Kontrol grubunun ön testi ($\bar{X}=58.23$), son testi ($\bar{X}=58.18$) ve kalıcılık testi ($\bar{X}=62.95$) ölçüm sonuçları birbirleriyle kıyaslandığında, ön test ve kalıcılık testi ile son test ve kalıcılık testi ölçüm ortalamaları arasında anlamlı bir artış olduğu görülmektedir.

Yordayıcı Değişkenlerin Deney Grubundaki Çocukların İlkokula Hazırbulunmuşluklarını Yordama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yordayıcı değişkenler olan devam edilen okul türü, cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve kronolojik yaş değişkenlerine ve yordanan değişken olan deney grubundaki çocukların okula hazırbulunmuşluklarına ilişkin betimleyici analiz sonucuna Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları

	<i>n</i>	\bar{X}	S
Okula hazırbulunmuşluk	44	67.90	10.02
		f	%
Okul türü	44	21	47.7
Cinsiyet	44	18	40.9
2 kardeş	44	15	34.1
≥ 3 kardeş	44	14	31.8
Anne eğitim düzeyi	44	16	36.4
Baba eğitim düzeyi	44	14	31.8
1000 TL- 1500 TL	44	10	22.7
1500 TL- 2000TL	44	8	18.2
65-69 ay	44	20	45.5
≥ 70 ay	44	8	18.2

Devam edilen okul türü, cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve kronolojik yaş değişkenlerinin deney grubundaki çocukların okula hazırbulunmuşluk düzeylerini anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3: Yordayıcı Değişkenlerin Deney Grubundaki Çocukların Okula Hazırbulunmuşluklarını Yordama Düzeyine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>R</i> ²
Sabit	60.35	3.94	-	15.31		
Okul türü	.48	2.94	.02	.16		
Cinsiyet	1.05	1.83	.05	.57		
2 kardeş	-2.01	2.61	-.09	-.77		
≥ 3 kardeş	-3.00	2.59	-.14	-1.16		
Anne eğitim düzeyi	8.99	2.94	.43	3.05	9.916	.750
Baba eğitim düzeyi	4.83	2.98	.22	1.62		
1000 TL- 1500 TL	1.65	2.90	.07	.56		
1500 TL- 2000TL	1.39	3.89	.05	.35		
65-69 ay	4.18	2.19	.21	1.90		
≥ 70 ay	6.58	3.69	.25	1.78		

“Okula Hazırız” eğitim programının uygulandığı deney grubundaki çocuklar için yapılan regresyon analizinde elde edilen *F* değeri .05 düzeyinde anlamlı olduğundan, regresyon modelinin uygun olduğu

sonucuna ulaşılmıştır ($F_{(10-33)} = 9.916, p < .05$). Öğrencilerin devam ettikleri okul türü, cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve kronolojik yaş değişkenleri, okula hazırbulunuşluk puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki sergilemektedir ($R = 0.866, R^2 = 0.750, p < .05$). Adı geçen bağımsız değişkenler deney grubundaki çocukların, okula hazırbulunuşluk puanlarındaki varyansın %75'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerden deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan değişkenin sadece annenin eğitim düzeyi ($\beta = .43$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde de sadece anne eğitim düzeyinin ($t = 3.05, p < .05$) anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Diğer yordayıcı değişkenlerin deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Yordayıcı Değişkenlerin Kontrol Grubundaki Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluklarını Yordama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yordayıcı değişkenler olan devam edilen okul türü, cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve kronolojik yaş değişkenlerine ve yordanan değişken olan kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluklarına ilişkin betimleyici analiz sonucuna Tablo 4' te yer verilmiştir.

Tablo 4. Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları

	<i>n</i>	\bar{X}	S
Okula hazırbulunuşluk	43	58.18	13.09
		f	%
Okul türü	43	20	46.5
Cinsiyet	43	18	41.9
2 kardeş	43	18	41.9
≥ 3 kardeş	43	13	30.2
Anne eğitim düzeyi	43	16	37.2
Baba eğitim düzeyi	43	17	39.5
1000 TL- 1500 TL	43	8	18.6
1500 TL- 2000TL	43	11	25.6
65-69 ay	43	20	46.5
≥ 70 ay	43	9	20.9

Yordayıcı değişkenlerin kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5: Yordayıcı Değişkenlerin Kontrol Grubundaki Çocukların Okula Hazırbulunuşluklarını Yordama Düzeyine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>R²</i>
Sabit	52.31	5.08	-	10.28		
Okul türü	-3.22	3.95	-.12	-.81		
Cinsiyet	-.49	2.10	-.01	-.23		
2 kardeş	-3.93	3.46	-.15	-1.13	18.132	.850
≥ 3 kardeş	-2.83	3.21	-.10	-.88		
Anne eğitim düzeyi	15.45	3.39	.57	4.55		
Baba eğitim düzeyi	3.61	4.99	.13	.72		
1000 TL- 1500 TL	-12.13	5.97	-.36	-2.03		

1500 TL- 2000TL	-16.96	6.10	-.56	-2.77
65-69 ay	9.69	2.97	.37	3.25
≥ 70 ay	23.84	4.91	.74	4.85

“Okula Hazırız” eğitim programının uygulanmadığı kontrol grubundaki çocuklar için yapılan regresyon analizinde elde edilen F değeri .05 düzeyinde anlamlı olduğundan, regresyon modelinin uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F_{(10-32)} = 18.132, p < .05$). Kontrol grubundaki öğrencilerin devam ettikleri okul türü, cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve kronolojik yaş değişkenleri, okula hazırbulunuşluk puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki sergilemektedir ($R = 0.922, R^2 = 0.850, p < .05$). Adı geçen bağımsız değişkenler deney grubundaki çocukların, okula hazırbulunuşluk puanlarındaki varyansın %85’ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerden kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan değişkenlerin göreceli önem sırası; 70 ay ve üzerinde olma ($\beta = .74$), annenin eğitim düzeyi ($\beta = .57$), ailenin gelirinin 1500-2000 TL arasında olması ($\beta = -.56$), 65-69 ay arasında olma ($\beta = .37$), ailenin gelirinin 1000-1500 TL arasında olmasıdır ($\beta = -.36$). Ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin negatif yönde kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin yordayıcıları olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise anne eğitim düzeyinin ($t = 4.55, p < .05$), kronolojik yaşın (65-69 ay için $t = 3.25, p < .05$ ≥ 70 ay için $t = 4.85, p < .05$) ve gelir düzeyinin (1000 TL- 1500 TL için $t = -2.03, p < .05$, 1500 TL- 2000TL için $t = -2.77, p < .05$) anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Diğer yordayıcı değişkenlerin deney grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle deney ve kontrol gruplarında yer alan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan değişkenlerin farklı olduğu söylenebilir. Deney grubunda yer alan çocukların okula hazırbulunuşluklarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordayan değişken sadece annenin eğitim düzeyidir. Kontrol grubundaki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordayan değişkenlerin ise annenin eğitim düzeyi, kronolojik yaş ve ailenin gelir düzeyi olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışma kapsamında çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin en önemli yordayıcısının annenin eğitim düzeyi olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma sonucunda “Okula Hazırız” eğitim programının uygulandığı deney grubundaki çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi ön test, son test, kalıcılık puanlarının hem testin tamamında hem de alt testlerin her birinde arttığı belirlenmiştir. Bu durum hazırlanan eğitim programının çocukların okula hazırbulunuşluklarının tüm boyutları üzerinde etkili olduğunu ve çocukların hazırbulunuşluklarını geliştirmeye destek olduğunu göstermektedir.

“Okula Hazırız” eğitim programı ile çocukların farklı gelişim alanları desteklenerek çocuğun okula hazırbulunuşluk ve uyum düzeylerinin artırılması hedeflenmiştir. Örneğin çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek için kendini uygun şekilde ifade etme, işbirliği yapma, kendine güvenme, okula uyum sağlama, ebeveyninden kolay ayrılma, başladığı işi bitirme ve sorumluluk alma gibi becerilerin gelişimine dönük etkinliklere yer verilmiştir. Programda yer verilen etkinliklerin birbirinden farklı becerileri geliştirmeye yönelik olması, aynı becerilerin farklı etkinliklerle desteklenmesi, farklı gelişim alanlarını içine alacak etkinliklerin planlanması programın etkililiğini ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye’de çocuklar ya okul öncesi eğitim alarak ya da doğrudan ilkokula başlamaktadırlar. 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamından çıkarılmıştır. Bu

nedenle bütün çocukların okul öncesi eğitime erişimi söz konusu değildir. Diğer yandan bakıldığında araştırmanın örneklem grubunu oluşturan dezavantajlı çocuklar ne kadar okul öncesi eğitim kurumlarına devam ediyor gibi görünseler bile aslında okula çok fazla devam etmedikleri, okula gelseler bile geç saatte gelip erkenden gittikleri araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerde tespit edilmiştir. Bu durum okul öncesi eğitimin çocuklar üzerindeki etkisini azaltmakta, çocukların gelecek okul başarısını olumsuz yönde etkilemekte ve yaşitlarına göre birçok açıdan dezavantajlı duruma düşmelerine neden olmaktadır. UNICEF (2011) tarafından hazırlanan raporda dezavantajlı çocuklar için hazırlanan müdahale programlarına katılma şansı olan çocukların yaşitlarının gerisine düşme ihtimalinin azaldığı, başarı şansının arttığı ve sosyal dışlanmaya maruz kalma ihtimalinin azaldığı belirtilmektedir. Bu nedenle dezavantajlı çocukların gelişimini destekleyecek ek programların uygulanmasının onları yaşitları ile benzer seviyeye getirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çocukların üzerindeki olumsuz çevre şartlarının etkisini azaltabilecek ve potansiyellerini ortaya koyup en üst noktaya kadar kullanabilecekleri fırsatların verilmesi son derece önemlidir.

Kontrol grubundaki çocukların Metropolitan Okula Hazırbulunuşluk Testi ön test, son test, kalıcılık puanlarının ortalamalarında testin toplamından alınan puanda ve alt testlerden kelime anlama, cümleler ve kopya etme testinde çocukların puanlarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Çocukların kelimeler alt testinden aldığı son test puanlarının ön test puanlarına göre daha düşük olması düşündürücüdür. Bu durum çocukların okula devamının sağlanamaması ile ilişkilendirilebilir. Kontrol grubundaki çocukların özellikle kopya etme alt testinden aldığı puanların kalıcılık testinde çok hızlı bir artış gösterdiği görülmektedir. Çocukların puanlarındaki bu artış, ilkokula başlamaları ve okuldaki günlerinin büyük çoğunluğunu yazı çalışmaları ile geçirmeleri ile açıklanabilir.

Bilindiği gibi aile çocuğun ilk öğrenme ortamıdır. Çocuk okula başlayana kadar zamanının büyük bir bölümünü evde ebeveynleri, bakıcıları ya da diğer aile üyeleri ile geçirmektedir. Bebeklik ve sonraki dönemlerde çocuğun bakımı ve eğitimi ile genellikle ilgilenen anne çocuğun gelişimde ve eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Annenin yaşı, eğitim durumu, mesleki konumu, sosyal çevresi, gelecek yaşamdan beklentileri, alışkanlıkları, çocuğa yaklaşımı, tutumu, sunduğu imkânlar ve anne ile ilişkili daha birçok faktör çocukları yadsınamaz derecede etkileyebilmektedir. Annenin eğitim düzeyinin çocuğun okula hazırbulunuşluğunu pozitif yönde etkilediğini ve anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların okula hazırbulunuşluklarının da arttığını çeşitli araştırma sonuçları göstermektedir (Alakoç Pirpir, Yıldız Çiçekler, Büyükbayraktar ve Konuk Er, 2011; Burchinal, Peisner-Feinberg, Pianta ve Howes, 2002; Cinkılıç, 2009; Erkan ve Kırcı, 2010; Erkan, 2011; Farver, Xu, Eppe ve Lonigan, 2006; Gonca, 2004; Ramey ve ark., 2000; Tunçeli, 2012). Annenin eğitim düzeyi ile gelişimi arasında doğrudan ya da dolaylı ilişki olduğunu gösteren araştırmalara da alanyazında rastlamak mümkündür (Brooks-Gunn ve Markman, 2005; Civelek, 2012; Connel ve Printz, 2002; Kartal, 2005; Taner ve Başal, 2005)

Çocuk doğduğu andan itibaren annesi ile babasına göre daha yoğun bir ilişki içerisinde. Dolayısıyla birçok öğrenme ilk olarak anne ile gerçekleşmektedir. Annenin doğruları ve hayata bakışı ile çocuğun hayata bakışı şekillenmektedir. Bu nedenle annenin eğitim düzeyi, kendini geliştirme ve gerçekleştirme becerisi ne denli yüksekse çocuğun da okul için gerekli olan temel yaşam becerileri, hayata ve öğrenmeye ilişkin tutumu da aynı derecede olumlu olma eğilimindedir. Kotil (2010) annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, çocuğunu okul için hazır olarak algılama eğiliminin de arttığı belirtmektedir. McBryde, Ziviani ve Cuskelly (2004) ise çocukların okula hazırbulunuşluklarının anne-babaların algılarından oldukça etkilendiğini vurgulamaktadır.

Çocukların gelişiminde yaşadıkları deneyimler önemli yer tutmaktadır. Pianta (2002) çocukların evde aileleri ile yaşadıkları deneyimlerin çocuk bakımı ve ön eğitim ortamı deneyimlerinden çok daha önemli

olduğunu belirtmektedir. Bu deneyimler ise ebeveynlerin eğitim düzeylerinden, eğitime yönelik tavırlarından, ebeveynlerin zihinsel sağlıklarından ve ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşimden oldukça etkilenmektedir. Ayrıca belirtilen değişkenler çocukların okulda ve gelecek hayatta başarılı olması açısından riskte mi yoksa okulda başarılı olabilmek için hazır mı olduğu konusunda ciddi farklılıklar yaratabilmektedir. Bennett, Weigel ve Martin (2002) ailenin çocuktan beklentilerinin, ailesel stres kaynaklarının, aile üyelerinin duygusal ve zihinsel sağlığının, ailenin çocuğuyla ilgilenme ve ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin çocuğun sonraki akademik başarısı üzerinde oldukça etkili olduğunu belirtmektedir.

Ev ortamı da çocuğun gelişimde ve okula hazırbulunuşluğunda önemli yer tutmaktadır. Downer ve Pianta (2006) erken çocukluk döneminde çocukların bilişsel gelişiminde çocuğun bulunduğu ev ortamının, annenin eğitim düzeyinin, ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinin güçlü yordayıcılar olduğunu belirtmektedir. Çocuklar birçok beceriyi evde ailelerinden öğrenmektedir. Örneğin dil ilk önce aileden öğrenilmektedir. Çocuk dilin kullanımına ne kadar maruz kalırsa dil gelişiminin o kadar iyi olması beklenmektedir. Çocuğun dil gelişimi ise gelecek yaşamında ve okuryazarlık becerilerinin kazanımında son derece etkilidir.

Annenin ve babanın eğitim düzeyi ile çok yakından ilişkili olan ailenin gelir düzeyi değişkeni de çocukların hazırbulunuşluklarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordayan değişkenler arasındadır. Ailenin gelir düzeyinin yüksek olması çocuğun gelişimi için gerekli olan uyarıcılara ve materyallere ulaşımını kolaylaştırmakta ve farklı deneyimler yaşamalarını sağlayan etkinliklere daha kolay ulaşmasını sağlamaktadır. Bu durum doğrudan çocuğun hazırbulunuşluğunu ve gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Bu şekilde sosyal hazırlık becerilerini erkenden edinen çocuklar için sonraki öğrenmeleri için de fırsat sağlanmış olmaktadır. Duncan ve Magnuson (2005), ailelerin sosyoekonomik durumlarının çocuklarının sağlığı, gelişimi, aile içi ilişkiler üzerinden çocukları etkilediğini vurgulamaktadır. McLoyd (1998) yoksulluğun çocukların birçok kamu hizmetine erişimini engellediğini ve çocukları birçok riskle karşı karşıya getirdiğini belirtmektedir. Erkan (2011), Gonca (2004), Obalar (2009) ve Okuyucu Akdaş (2014) ailelerin gelir düzeyleri arttıkça çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin arttığını açıklamaktadırlar. Vural (2007) alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların okuma hızlarının, anlama becerilerinin ve bir dakikada okudukları kelime sayısının diğer sosyoekonomik düzeylerdeki çocuklara göre daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Nobble ve arkadaşları (2005) ailelerin sosyoekonomik düzeyleri ile çocukların bilişsel başarıları arasında ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Kronolojik yaş değişkeni araştırmaya katılan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerini yordayan değişkenlerdendir. Çocuklardan belirli yaşlarda belirli becerileri kazanmış olması ve okulda başarılı olabilmek için gerekli olan olgunluğa erişmiş olması beklenmektedir. Bu görüş çocukların bireysel özelliklerini ve çevrenin çocuk üzerindeki etkisini göz ardı etmektedir. Oysa bazı çocuklar diğerlerine göre daha hızlı ya da yavaş gelişebilmektedirler. Kronolojik yaşa göre okula başlama uygulaması alanyazında üzerinde oldukça tartışılan bir konudur. Özellikle Türkiye’de 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesinden sonra daha çok tartışılmaktadır. 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesinden sonra yapılan araştırma sonuçları kronolojik yaşa göre okula başlama uygulaması üzerindeki tartışmaları haklı çıkarmaktadır. Özcan (2014), 72-80 ay arasında okula başlayan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin daha küçük yaşta okula başlayan çocuklardan daha yüksek olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Bayat (2015), 60-66 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarının sınıflarındaki diğer çocuklara göre daha düşük ve yetersiz olduğunu ve bu nedenle çocukların okul kültürüne uyum sağlamada sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Kahramanoğlu, Tiryaki ve Canpolat (2014), algılamada, ifade edilen duruma uygun davranmada, duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ifade etmede zorlandıklarını ve çevreleriyle iletişim kurmada zorlandıklarını saptamıştır. Mercan Uzun ve Alat (2014) ise bunlara ek olarak daha küçük yaşta okula başlayan çocukların bağımsız çalışabilme, verilen yönergeleri takip

edebilme, temel temizlik gereksinimlerini karşılayamama gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmektedirler. Tatal (2013) ise çocukların okula başladıktan sonraki durumlarını değerlendirmiş ve 60-66 aylık çocukların ilkokuma yazma başarılarının ve okuduğunu anlama becerilerinin 67 ay ve üzeri olan sınıf arkadaşlarından daha düşük olduğunu belirlemiştir.

Araştırma sırasında geliştirilen eğitim programının etkisi kısa vadede değerlendirilmiştir. Geliştirilen eğitim programlarının uzun vadeli etkilerinin değerlendirilebilmesi için farklı boylamsal çalışmalar yapılabilir. Araştırma sırasında özellikle yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde örneklem gruplarının yurt içindeki çalışmalara göre daha büyük olduğu görülmüştür. Bu nedenle ileride yapılacak olan çalışmalar daha büyük örneklemeler üzerinde yapılabilir. Özellikle dezavantajlı ailelerden gelen çocukların akranları ile eşit şartlarda okula başlayabilmeleri için farklı erken müdahale programları etkin bir şekilde kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Alakoç Pirpir, D. (2011). *Anne eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının temel eğitime hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alakoç Pirpir, D., Yıldız Çiçekler, C., Büyükbayraktar, Ç., & Konuk Er, R. (2011). Annelerin mükemmeliyetçi tutumlarının altı yaşındaki çocuklarının okul olgunluğuna etkisi. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. Antalya.
- Bağçeli Kahraman, P. (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okul öncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- Bayat, S. (2015). İlkokuma yazma öğretiminde 60-66 aylık çocuklar ile ilgili yaşanan güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 172-185.
- Bayraktar, V. (2013). *Okuma-yazmaya hazırlık eğitim programının anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların yazı farkındalığı becerilerine ve ilkokul birinci sınıftaki ses farkındalığı ve okuma-yazma becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Bennett, K. K., Weigel, D. J., & Martin, S. S. (2002). Children's acquisition of early literacy skills: Examining family contributions. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(3), 295-317.
- Bierman, K. L., Domitrovich, C. E., Nix, R. L., Gest, S. D., Welsh, J. A., Greenberg, M. T., Blair, C., Nelson, K. E., & Gill, S. (2008). Promoting academic and socialemotional school readiness: The Head Start REDI Program. *Child Development*, 79(6), 1802-1817.
- Boz, T. (2013). *Difficulties teachers experience in 4+4+4 new education system at first grade level*. Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Brooks-Gunn, J. & Duncan, G. J. (1997). The effects of poverty on children. *The Future of Children*, 7(2), 55-71.
- Brooks-Gunn, J., & Markman, L. B. (2005). The contribution of parenting to ethnic and racial gaps in school readiness. *The Future of Children*, 15(1), 139-168.
- Brostrom, S. (2000). *Transition to school*. ERIC Document Number: 445814.
- Burchinal, M. R., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R., & Howes, C. (2002). Development of academic skills from preschool through second grade: Family and classroom predictors of developmental trajectories. *Journal of School Psychology*, 40(5), 415-436.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 59-80.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüktaşkapu, S. (2012). Okul öncesi eğitimi sürecinde çocuklara uygulanan aile destekli okumaya hazırlık programının ilkökuldaki okuma başarılarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 301-316.
- Carida, H. C. (2011). Planning and implementing an educational programme for the smooth transition from kindergarten to primary school: the Greek project in all-day kindergartens. *Curriculum Journal*, 22(1), 77-92.
- Cerit, Y., Akgün, N., Yıldız, K., & Soysal, M. R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu il örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(Özel Sayı 1), 59-82.
- Chan, W. L. (2010). The transition from kindergarten to primary school, as experienced by teachers, parents and children in Hong Kong. *Early Child Development and Care*, 180(7), 973-993.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Civelek, Z. (2012). *The effects of maternal behaviors on children's cognitive development*. Master's Thesis, Koc University Graduate School of Social Sciences and Humanities, Istanbul. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Connell, C. M., & Prinz, R. J. (2002). The impact of childcare and parent-child interactions on school readiness and social skills development for low-income African American children. *Journal of School Psychology*, 40(2), 177-193.
- Crosnoe, R. (2007). Early child care and the school readiness of children from Mexican immigrant families. *International Migration Review*, 41(1), 152-181.
- Dinç, B. (2013). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş. F. Alisinanoğlu, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (90-114). Ankara: Pegem Akademi.
- Dockett, S., & Perry, B. (1999). Starting school: What do the children say? *Early Child Development and Care*, 159(1), 107-119.
- Dockett, S., & Perry, B. (2004). Starting school perspectives of Australian children, parents and educators. *Journal of Early Childhood Research*, 2(2), 171-189.
- Doğan, S., Demir, S. B., ve Pınar, M. A. (2014). 4+4+4 Kesintili zorunlu eğitim sisteminin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 13(2), 503-517.
- Downer, J. T., & Pianta, R. C. (2006). Academic and cognitive functioning in first grade: Associations with earlier home and child care predictors and with concurrent home and classroom experiences. *School Psychology Review*, 35(1), 11-30.
- Duncan, G. J., & Magnuson, K. A. (2005). Can family socioeconomic resources account for racial and ethnic test score gaps? *The Future of Children*, 15, 35-54.
- Eğitimde Reform Girişimi (2015). *Eğitim izleme raporu 2015-15*. 10.08.2016 tarihinde http://www.egitimreformugirisimi.org//sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/enews/EIR2014-15_02.12.15.WEB_0.pdf sitesinden alınmıştır.
- Ekiz, D., Altun, T., & Siyambaş, P. B. (2013). 4+4+4 zorunlu eğitim sistemindeki uygulamalar ve karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *XII. Uluslararası Katılımlı Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 335-346.
- Erdil, Z. (2010). Sosyoekonomik olarak risk altında bulunan çocuklara yönelik erken müdahale programları ve akademik başarı ilişkisi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 72-78.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.

- Erkan, S., & Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkenetepe Yayınları.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Farver, L. A. M., Xu, Y., Eppe, S., & Lonigan, C. J. (2006). Home environments and young Latino children's school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 21, 196-212.
- Forget-Dubois, N., Lemelin, J. P., Boivin, M., Dionne, G., Seguin, J. R., Vitaro, F., & Tremblay, R. E. (2007). Predicting early school achievement with the EDI: A longitudinal population-based study. *Early Education and Development*, 18(3), 405-426.
- Gonca, H. (2004). *Ankara il merkezinde farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen ve ilköğretim okuluna yeni başlayan çocukların okul olgunluğunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Hair, E., Halle, T., Terry-Humen, E., Lavelle, B., & Calkins, J. (2006). Children's school readiness in the ECLS-K: Predictions to academic, health, and social outcomes in first grade. *Early Childhood Research Quarterly*, 21, 431-454.
- High, C. P., Lagasse, L., Becker, S., Ahlgren, I. & Gardner, A. (2000). Literacy promotion in primary care pediatrics: Can we make a difference? *Pediatrics*, 105(4), 927-934.
- Kagan, S. L. (2003). Children's readiness for school: Issues in assessment. *International Journal of Early Childhood*, 35(1&2), 114-120.
- Kahramanoğlu, R., Tiryaki, E. N., ve Canpolat, M. (2014). İlkokula yeni başlayan 60-66 ay grubu öğrencilerin okula hazır oluşları üzerine bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1065-1080.
- Kartal, H. (2005). *Erken çocukluk eğitimi programlarından Anne-Çocuk Eğitimi Programı'nın 6 yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kayılı, G. (2010). *Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Külekcı, E. (2013). 4+4+4 eğitim sistemi kapsamında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 369-377.
- Majzub, R. M., & Rashid, A. A. (2012). School readiness among preschool children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 3524-3529.
- Mangiona, P. L., & Speth, T. (1998). The transition to elementary school: A framework for creating early childhood continuity through home, school, and community partnerships. *The Elementary School Journal*, 98(4), 381-397.
- McBryde, C., Ziviani, J., & Cuskelly, M. (2004). School readiness and factors that influence decision making. *Occupational Therapy International*, 11(4), 193-208.
- Mccafee, O., & Leong, D. J. (2012). *Erken çocukluk döneminde gelişimin ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi* (Çeviri Editörü: B. Ekinci). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 59-80.

- McLoyd, V. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, 53(2), 185-204.
- McTurk, N., Lea, T., Robinson, G., Nutton, G., & Carapetis, J. R. (2011). Defining and assessing the school readiness of Indigenous Australian children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 36(1), 69-76.
- MEB. (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara: MEB.
- Meral Kandemir, E., Şara, P., Akay, Y., & Zemin, S. (2013). 12 yıl zorunlu eğitime ilişkin 1. sınıf öğretmenleri ve velilerinin görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 2(2), 1-17.
- Mercan Uzun, E., ve Alat, K. (2014). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sistemi ve bu sistem sonrasında ilkokula başlayan öğrencilerin hazırlanışları hakkındaki görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 15-44.
- Miclea, M., & Mihalca, L. (2007). A computerized platform for the assessment of school readiness. *Romanian Association for Cognitive Science*, 1, 83-90.
- Niemeyer, J., & Scott-Little, C. (2002). *Assessing kindergarten children: A compendium of assessment instruments*. SERVE Center at the University of North Carolina at Greensboro
- Nonoyama-Tarumi, Y., & Bredenberg, K. (2009). Impact of school readiness program interventions on children's learning in Cambodia. *International Journal of Educational Development*, 29, 39-45.
- Obalar, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Oktay, A., & Unutkan, Ö. P. (2003). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. M. Sevinç, (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar içinde* (145-155). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Okuyucu Akdaş, E. (2014). *Farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocuklarının okuma olgunluklarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öner, N. (2012). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler bir başvuru kaynağı* (7. Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özaslan, H. (2010). *Proje yaklaşımına dayalı eğitimin anasınıfına devam eden çocukların okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, E. (2014). *Birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel okul olgunluğu düzeylerinin okuma yazmayı öğrenme sürecine olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özenç, M., & Çekirdekçi, S. (2013). İlkokul 1. sınıfa kaydolun okul öncesi dönem çağındaki öğrencilerin (60-69 ay) yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 177-192.
- Peker Ünal, D. (2013). Sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 uygulamasına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 324-337.
- Pianta, R. C. (2002). *School readiness: A focus on children, families, communities, and schools*. *The Informed Educator Series*. Arlington, VA: Office of Educational Research and Improvement.
- Pianta, R. C., Cox, M. J., & Snow, K. L. (2007). *School readiness and the transition to kindergarten in the era of accountability*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. L., Crissman, K. K., & Halko, J. L. (2004). *School readiness-preparing children for kindergarten and beyond: Information for parents*. [Online] Retrieved on 12-August-2015, at <http://www.maspweb.org/resources/Documents/School%20Readiness%20-%20Preparing%20children%20for%20K%20and%20beyond.pdf>

- Ramey, C. T., Campbell, F. A., Burchinal, M., Skinner, M. L., Gardner, D. M., & Ramey, S. L. (2000). Persistent effects of early childhood education on high-risk children and their mothers. *Applied Developmental Science*, 4(1), 2-14.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, Ö. (2011). *60- 72 aylık çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin gelişiminde okuma yazmaya hazırlık programının etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taner, M., & Başar, H. A. (2005). Farklı sosyoekonomik düzeylerde okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 395-420.
- Tunçeli, H. İ. (2012). *Anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerinin incelenmesi*. (Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Total, Ö. (2013). *İlk okuma-yazma öğrenmede okula başlama yaşının okuma-yazma başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. 10.08.2016 tarihinde <http://www.tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/333-dogru-baslangic-turkiyede-okul-oncesi-egitim> sitesinden alınmıştır.
- UNICEF. (2011). *Türkiye’de çocukların durumu raporu*. 13.05.2015 tarihinde <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/032.pdf> sitesinden alınmıştır.
- UNICEF. (2012). *School readiness: A conceptual framework*. United Nations Children’s Fund: New York.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ünüvar, P., Çalışandemir, F., Çetin, H., & Durmaz, S. N. (2012). Adjustment behaviors of children who start school. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 2075-2079.
- Üstün, E., Akman, B., & Uyanık, G. (2000). Farklı sosyoekonomik kökenli 6 yaş grubu çocukların ilkokula hazırlık düzeylerinin bir değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25(116), 54-58.
- Vural, S. (2007). *Ailenin sosyoekonomik düzeyinin birinci sınıf öğrencilerinin aile-öğretmen iletişimi ve okuma yazma başarısıyla ilişkisi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Winsler, A., Tran, H., Hartman, S. C., Madigan, A. L., Manfra, L., & Bleiker, C. (2008). School readiness gains made by ethnically diverse children in poverty attending center-based childcare and public school pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 314-329.
- Yangın, B. (2009). The relationship between readiness and reading and writing performances. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 316-326.
- Yılmaz, N., Taşçı, G., Fidan, M., & Nurlu, Ö. (2014). 4+4+4 sistem değişikliğinin ilk yılında ilkokul birinci sınıflardaki durum: sorunlar ve ihtiyaçlar: Erzincan örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(Özel Sayı 1), 133-148.
- Yılmaz, N., Taşçı, G., & Fidan, M. (2013). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 60-66 aylık öğrencilere ilişkin görüşleri. *XII. Uluslararası Katılımlı Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 310-314.

Effect of the "We are Ready to School" Program on School Readiness Level of First Grade Students

Elif MERCAN UZUN^{iv}, Kazım ALAT^v

Extended Abstract: The aim of this study is to investigate variables predicting primary school readiness of children in pre-school period and analyze the effect of "We are Ready to School" education program prepared for improving readiness level of 60-69 month children attending to pre-school institutions. In order to examine the effectiveness of "We are ready to school" education program which was prepared for improving the school readiness level of pre-school children, the experimental model with experiment-control group was used with pretest-posttest and persistency measures.

Sample of the study consists of 87 children attending to preschools classes located within primary schools and independent preschools. Students were attending to preschool in Canik district of Samsun during 2013-2014 school year and were about to start primary school in the following year. Demographic Information Form and Metropolitan School Readiness Test were used in order to collect data in this study.

"We are Ready to School" program is a program for increasing the school readiness of children in pre-school period. It is aimed that through participating in this program, children can start school as they are ready for first grade, experience less challenge in the first grade, and easily accommodate to primary school. During the preparation of the educational program, a comprehensive literature analysis was conducted to find out research results for both Turkish and international studies. Literature analysis especially focused on the skills that are needed to be acquired for primary school readiness, challenges experienced by children after 4+4+4 education system has been adopted by Turkish Ministry of Education and opinions of teachers about which skills are needed to be acquired for first grade.

Before applying the education program, the researcher met with school administrators in experiment and control groups and informed them about the activities. In order to evaluate school readiness level of children, the Metropolitan School Readiness Test was administered to children participating in the research as pretest. Based on scores obtained from pretests, the group with lower average scores was chosen as experimental group and the other group was chosen as control group. In the experimental stage, the researcher applied 24 activities, four times a week during 6 weeks. While "We are Ready to School" education program was applied to children in experiment group, children in control group continued their own education program. One month after the application of the "We are Ready to School" education program, Metropolitan School Readiness Test was administered to experiment and control groups as posttest. In the beginning of the following school year, the primary schools which study participants were attending to first grades were detected for both children in experimental and control groups. Then, five months after the administration of post-test children in experimental and control groups were re-administered Metropolitan School Readiness Test as persistency test.

SPSS 21 program was used to analyze data. Descriptive statistics were used to present characteristics of children in both experimental and control groups. Before analyzing the data normality of the readiness scores were analyzed using Shapiro-Wilk Test, and it was found that the normality assumption in Metropolitan School Readiness Test scores was met in both experimental and control group. Multiple linear regression analysis was used in examining variables responsible for change in school readiness scores of children. Unrelated samples t-test was used to determine whether there was a significant difference between pretest scores of children in experiment and control group from Metropolitan School Readiness Test or not; one-way ANOVA test for repetitive measures was used to determine whether there was a significant difference among pretest, protest and persistency test scores of school readiness.

^{iv} Ondokuz Mayıs University, elfmercan@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9069-1375>

^v Ondokuz Mayıs Üniversitesi, kazim.alat@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1633-2208>

Results of regression analysis showed that mother's level of education, is predicting children's school readiness scores for the control group. Other variables did not have a significant effect in school readiness of children in experimental group. However, for control group, mother's level of education, child's chronological age, and family income were found to be significantly predicting children's school readiness scores. It can be said that the variables predicting school readiness level of children in experiment and control group are different from each other based on finding obtained from the research. It can be concluded that the most significant predictor of school readiness level of children is mothers' level of education.

There was no statistically significant difference between pretest mean readiness scores of children in both control and experimental groups for sub-tests and overall scores of Metropolitan School Readiness Test. When pretest, post-test and persistency test mean scores of children in experimental group were compared with each other, it was found that post-test mean scores were higher than pre-test scores and persistency test mean scores were higher than post-test mean scores. Similarly, for the control group, there was significant difference between mean readiness scores of pretest - persistency test and post-test - persistency test. It can be concluded that, "We are ready to school" program is effective in all dimensions of school readiness of children and it supports their improvement..

Key Words: *Readiness, School readiness, Starting primary school, Primary school first-year student, Disadvantaged children*